

Bijzondere barokvondst uit Calslagen

Aad Kleijweg (kleiweg@tabalspijp.nl)

Calslagen dat ook wel met een K geschreven werd lag aan een oude handelsroute tussen Amsterdam en Leiden en was in de 17e en 18e eeuw een ambachtsheerlijkheid met een rijke geschiedenis. De bewoners van het dorp hielden zich bezig met veenderij en landbouw. Calslagen was tot mei 1845 een aparte gemeente. Het grondgebied werd later over de gemeenten Leimuider, Aalsmeer en Uithoorn verdeeld.

In het boek de Nederlandse Kleipijp van D.H. Duco uit 1987 staat op bladzijde 89, nummer 464 een barokke pijp afgebeeld met op de rechterzijde van de steel de tekst LICHTIVS. Dezelfde pijp heeft aan de linkerkant op de steel de datering ANNO 1632. Deze pijp heeft als hielmerk een vijfbladige roos. Lichtius staat waarschijnlijk voor de latinisering van de naam Licht of Ligt van de mogelijke pijpenmaker waarvan in het boek niet duidelijk wordt in welk productiecentrum hij actief was. Wel worden Amsterdamse pijpenmakers William Lee en Evert Franc genoemd bij de beschrijving van soortgelijke pijpjes.

In 2007 werd in de buurtschap Calslagen op de dijk twee fragmenten los van elkaar gevonden die aan elkaar pasten en samen een bijzonder zeldzaam fragment barokpijp vormen. Op de dijk waar de fragmenten zijn gevonden is al honderden jaren geen bewoning, maar op een kaart uit ongeveer 1650 is er wel bewoning ingetekend. Deze pijp komt uit dezelfde periode als de pijp die beschreven is in de Nederlandse Kleipijp van D. H. Duco en geeft ons meer duidelijkheid over zijn afkomst. Aan het fragment is te zien dat de pijp floraal rijk versierd is met vruchten en rozen. Het fragment laat zien dat de pijp voorzien was van een uitzonderlijk grote hiel zoals we die ook wel kennen van 17e eeuwse pijpen die in Rotterdam zijn vervaardigd. Centraal op de grote hiel zien we hetzelfde hielmerk de

vijfbladige roos, echter rond het roosmerk staat de tekst LICHTIVS GOVDA INVENT wat dan bewijst dat de pijp door Lichtius, of zoals hij zich noemde, in Gouda is geproduceerd en van dezelfde maker is als de pijp beschreven in het boek van Duco "De Nederlandse Kleipijp".

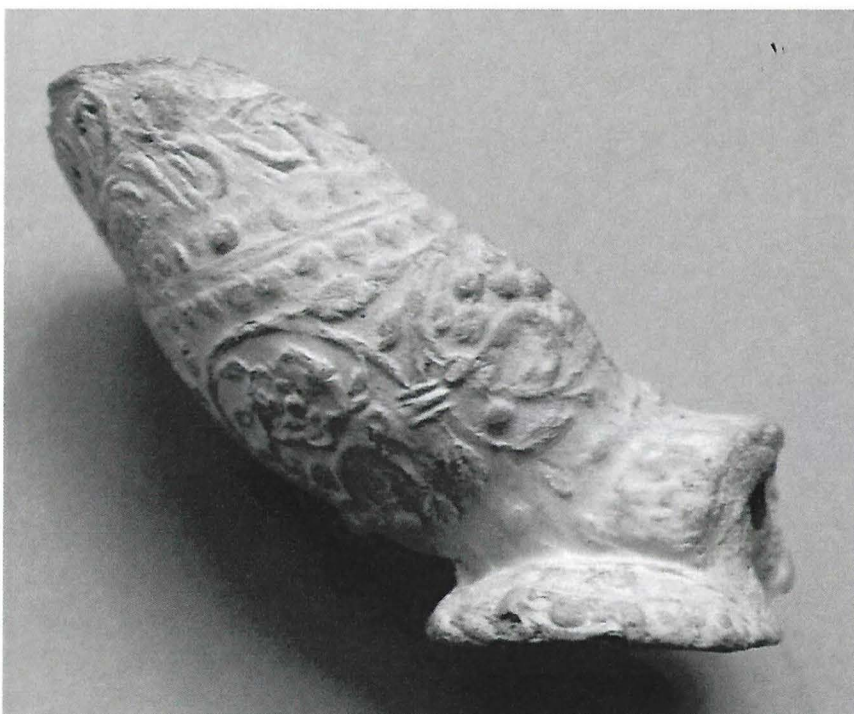
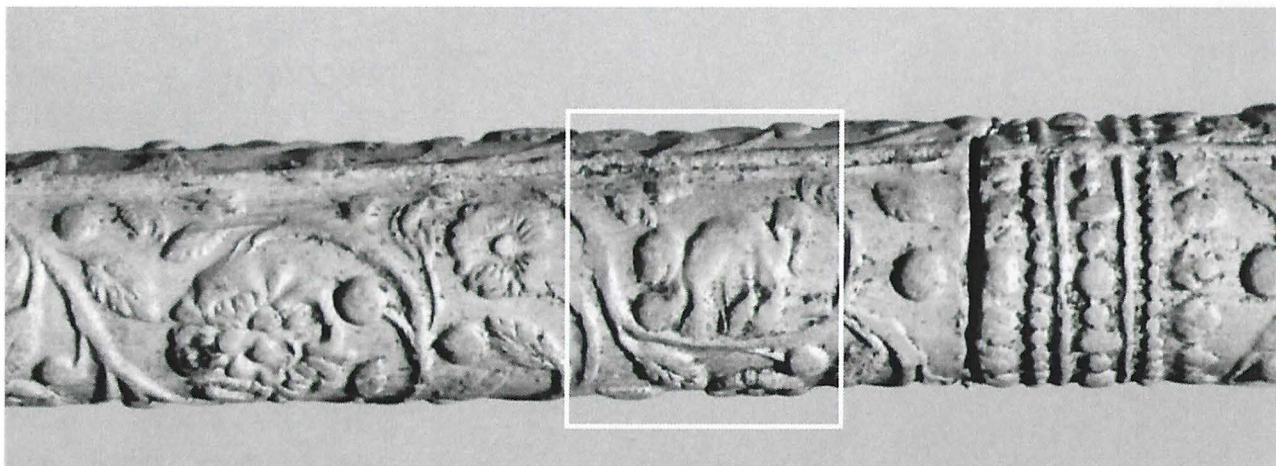
Uit de literatuur is geen pijpenmaker uit die periode met deze naam bekend. De tekst rond het roosmerk wordt gescheiden door een zespuntige roos.

Helaas ontbreekt de ketel, maar ik vind het fragment zo bijzonder dat ik hem graag onder de aandacht breng.

Met dank aan de vinders Hans en Mardina Trommel voor de informatie en de foto's.

Literatuur:

Duco, D.H., 1987 De Nederlandse Kleipijp, Handboek voor dateren en determineren. Leiden

Aanvulling van de redactie: De lengte van het fragment uit Calslagen bedraagt 66mm en de diameter van de hiel 17mm. Op weerszijden van de steel is een aapje met krulstaart tussen bladranken en roosjes

aangebracht. Het afgebeelde ketelfragment van een in Gouda gevonden pijp bevindt zich in de collectie van Lia Schouten. Hierop is te zien dat de steeldecoratie van bladerranken en roosjes doorloopt op de ketel.

Ter herinnering aan het ontzet van Leiden heeft de firma P. Goedewaagen & Zoon (1900 - 1920) deze pijp, in met het doetel model, vervaardigd. Zie artikel op pagina 2586.

Bijzonder hielmerk op een barokke pijp. Als maker staat op de hiel vermeld Lichtius uit Gouda. Deze naam is echter als pijpenmaker nog niet teruggevonden in het archief. Meer is hierover te lezen op pagina 2608.

Sigarenpuntknipper uit de fabrieksinventaris van de Gebroeders Jacobs. Zie artikel op pagina 2611